

Міхно О.П.,

доктор педагогічних наук,

директор Педагогічного музею України

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-5271-9530>

МЕДІАВІЗУАЛІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ

У ФОРМАТІ SHORTS I REELS: КЕЙС ПЕДАГОГІЧНОГО МУЗЕЮ УКРАЇНИ

Анотація. У тезах розглядається використання коротких відеоформатів YouTube Shorts і Instagram/Facebook Reels у діяльності Педагогічного музею України як ефективної форми медіавізуалізації історичної пам'яті. Проаналізовано потенціал відеонаративів для популяризації педагогічної спадщини, формування культурно-освітніх наративів і залучення різних аудиторій у цифровому середовищі. Акцентовано на важливості інтеграції цих форматів із іншими музейними комунікаційними каналами – онлайн-виставками, публікаціями, подіями у соціальних мережах.

Ключові слова: відеонаратив, медіавізуалізація, історична пам'ять, музейна комунікація, Shorts, Reels, педагогічна спадщина.

В умовах війни та глибоких суспільних трансформацій в Україні зростає значення формування історичної пам'яті засобами освіти, культури та цифрових медіа. У сучасному освітньо-філософському дискурсі посилюється інтерес до інтерактивних і візуальних форм репрезентації минулого.

Під медіавізуалізацією історичної пам'яті розуміємо процес створення і трансляції образів минулого за допомогою цифрових візуальних медіа, передусім відео, які формують уявлення про історичні події, постаті та культурні смисли. Це не просто технічне відтворення візуального контенту, а спосіб інтерпретації та емоційного залучення глядача до історичного наративу. Медіавізуалізація дозволяє активізувати історичну пам'ять, перетворюючи музейні артефакти на комунікаційні повідомлення у публічному просторі.

Відеонаративи у форматі Shorts і Reels, створені на основі музейних фондів, постають як ефективний інструмент осмислення, збереження й популяризації історико-культурної спад-

щини. Педагогічний музей України активно інтегрує короткі відеоформати у свою комунікаційну стратегію. Музейний простір сьогодні стрімко змінюється під впливом цифрових технологій, і саме короткі вертикальні відео (до 60 секунд) у форматах YouTube Shorts, Instagram та Facebook Reels стають важливими інструментами музейної комунікації. Ці відео є новітньою формою музейного нарративу – способу передачі знань, емоцій і цінностей через взаємодію образів, текстів, артефактів і мультимедійних засобів. Соціальні мережі надають цьому нарративу нове життя, перетворюючи музейний контент на короткі, візуально привабливі історії, які легко сприймаються й поширюються аудиторією. Педагогічний музей України публікує короткі відео про музейні фонди, унікальні експонати, біографії педагогів і маловідомі сторінки історії освіти.

Кожне відео у форматі Shorts і Reels - це самодостатній відеонаратив, який концентровано передає певний образ, факт або подію. Водночас він є частиною ширшого музейного нарративу, що розгортається через усі канали музейної комунікації. Цей ширший музейний нарратив вибудовується як цілісна культурно-освітня історія, що формується кількома шляхами: 1) через логічну послідовність відео, які поступово розкривають життєві історії та професійні здобутки видатних українських педагогів (наприклад, Олени Дубинчук, Олександри Савченко, Матвія Довгополюка [1-3]), 2) через перехресні посилання між відеоформатами, онлайн-виставками публікаціями на сайті музею, подіями у Facebook тощо, 3) через поступове розгортання теми – від короткого фрагмента (Reels/Shorts) до повноцінної онлайн-виставки, наукової статті, музейного заходу (наприклад шортс «5 цікавих фактів про Марію Руденко» містить посилання на віртуальну виставку «Педагогічно-мистецький світ Марії Руденко (1915-2003)» на сайті музею [4]). І у зворотному напрямку – як спосіб переформатувати великі дослідницькі або виставкові проекти у доступну візуальну форму, адаптовану для аудиторії соцмереж. Наприклад, фрагменти онлайн-виставки «Українські педагоги – учасники Другої світової війни» стали основою для 3-х коротких відео [5]. В цьому разі коротке відео виконує роль концентрату змісту, візуальної візитівки ширшого нарративу, і водночас – інструменту популяризації музейної діяльності серед аудиторії. Таким чином, навіть найкоротше відео – це пункт входу в музейний простір, що запрошує глядача

до подальшого пізнання, і виконує функцію «візуального гачка», що привертає увагу та викликає інтерес до повнішого змісту. У такий спосіб формується багатосаровий, живий музейний наратив, який поєднує візуальне, текстове, експозиційне й емоційне.

Відеонаративи дають змогу працювати з різними аудиторіями, які активно взаємодіють через коментарі, вподобайки, поширення. Науковці музею враховують ці сигнали й адаптують зміст і форму відео. На сьогодні створено 14 YouTube Shorts, які загалом набрали понад 23 тисячі переглядів. Це підтверджує ефективність короткого відео як форми музейної комунікації. Завважимо, що відеонаративи Педагогічного музею України – це не просто цифровий контент. Це також сучасна форма віртуального експонування фондів. Кожне відео репрезентує реальний музейний експонат (речовий об'єкт), історичне джерело (підручник, книга) або архівну фотографію. Таким чином короткий відеоролик є своєрідною віртуальною музейною вітриною. Використання відеонаративів у форматах YouTube Shorts, Instagram та Facebook Reels має низку переваг: доступність (їх можна переглядати з будь-яких пристроїв), емоційність (відео передає емоції через музику, голос, візуальні образи), залучення нової аудиторії (такий формат приваблює молоду аудиторію соціальних мереж), актуальність (відеоконтент легко адаптувати до подій: річниці, дати пам'яті).

Короткі відео у форматах Shorts і Reels – це сучасна форма музейного наративу, що дозволяє зберігати й осмислювати педагогічну спадщину, адаптувати її до нових медіаформатів і розширювати цільову аудиторію. Отже, досвід Педагогічного музею України демонструє високу ефективність відеоформатів Shorts і Reels як сучасної, інтерактивної форми медіавізуалізації історичної пам'яті та популяризації педагогічної спадщини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Королева математики: Олена Дубинчук [Електронний ресурс] : [відео у форматі YouTube Shorts на ютуб-каналі музею ; виконавці: Воробйов О., Рудницька Т. ; наук. керівник: Міхно О.]. Педагогічний музей України : ютуб-канал. Київ, 2025. URL: https://www.youtube.com/shorts/MjPDGAwBy_k
2. До Дня пам'яті жертв політичних репресій | 5 фактів про Матвія Довгополюка (1893–1944) [Електронний ресурс] : [відео у форматі YouTube Shorts на ютуб-каналі музею ; виконавець: Воробйов О. ; наук. керівник: Міхно

- О.]. Педагогічний музей України : ютуб-канал. Київ, 2025. URL: <https://www.youtube.com/shorts/xzeS9FaqUbM>
3. 5 цікавих фактів про Олександру Савченко – українську педагогиню! [Електронний ресурс] : [відео у форматі YouTube Shorts на ютуб-каналі музею ; виконавці: Воробйов О., Бондаренко В. ; наук. керівник: Міхно О.]. Педагогічний музей України : ютуб-канал. Київ, 2025. URL: <https://www.youtube.com/shorts/gsXNRPUe91M>
 4. 5 цікавих фактів про Марію Руденко [Електронний ресурс] : [відео у форматі YouTube Shorts на ютуб-каналі музею ; виконавці: Воробйов О., Єфімова В. ; наук. керівник: Міхно О.]. Педагогічний музей України : ютуб-канал. Київ, 2025. URL: <https://www.youtube.com/shorts/DwJ1dECs5d4>
 5. Українські педагоги у Другій світовій. Частини 1-3. [Електронний ресурс] : [відео у форматі YouTube Shorts на ютуб-каналі музею ; виконавець Воробйов О. ; наук. керівник Міхно О.]. Педагогічний музей України : ютуб-канал. Київ, 2025. Частина 1 - URL: <https://www.youtube.com/shorts/e9jyVTBquiE>; Частина 2 - URL: <https://www.youtube.com/shorts/-vdXNAMKelQ> ; Частина 3 - URL: <https://www.youtube.com/shorts/ys7JiC2hVFE>